

[Rytter.]

gør Retsplejeudvalget netop opmærksom paa disse Ting: at fordi det foreslaaede er noget nyt, og fordi dets Gennemførelse vil medføre store Forandringer i vor nugældende Retspleje, var det rigtigst, om det kunde faa Sagen til Erklæring, inden Afgørelse træffes.

Jeg stopper op et Øjeblik, til Ministeren har Tid; jeg har nemlig en særlig vigtig Betragtning, jeg gerne vil have, at den højtærede Minister skal høre. Det forekommer mig nemlig ogsaa meget farligt at forandre paa dette Punkt, uden at Sagen er undersøgt. Jeg vil gøre opmærksom paa, at saaledes som det er nu, har vi her i Landet i de sidste to Menneskealdrer arbejdet ud fra dette Synspunkt, og efter min Mening med Rette: lad os indrette vor Proces saaledes, at den afgørende Forhandling, den virkelig afgørende Forhandling, finder Sted i første Instans, hvad enten det nu er Underretten eller Landsretten; det maa Lovgivningsmagten foreskrive, men den skal finde Sted straks. Derfor har vore tidligere Justitsministre foreslaaet: lad os faa gennemført saa vidt muligt Regler om Offentlighed, for det vil hjælpe med til at skabe Kontrol; lad os faa gennemført Umiddelbarhedsprincippet, for derigennem faar man et umiddelbart Indtryk af, hvem der har Ret, og hvem der ikke har det; lad os faa gennemført Mundtlighedsprincippet, for derved kan man, naar de paagældende skal forklare for Dommeren, bedre skønne om, hvem af dem der har Ret. Ud fra de samme Principper har vi faaet gennemført Reglerne om Domsmand og om Nævninger, nemlig at vi skal gøre alt for, at den første Behandling kan blive saa sikker og saa effektiv som muligt, saa at man ikke risikerer Retsvildfarelser. Derfor har vi faaet foreskrevet Regler om, at Partsforklaring skal afgives. Vi, som har med Sagerne at gøre, ved brillant, at det bedste Oplysningsmiddel i Sagerne er Parternes egen Forklaring. Vi har faaet gennemført Reglerne om, at Vidnerne skal møde for selve Hoveddommeren. Som en Hovedregel skal der ikke mødes for en anden, en Biret, hvor Spørgsmaalene forelægges skriftligt. Alt det har man gjort for netop at sikre sig, at Afgørelsen paa det første Trin, det være sig ved Underret eller ved Landsret, bliver saa effektiv som vel muligt. Yderligere siger man: har det saa vist sig under Sagens Behandling eller umiddelbart derefter, at der maaske kan være begaaet en Fejl, eller man kan tvivle om Sagens rigtige Afgørelse, kan Sagen appelleres, og man kan i de fleste af disse Tilfælde faa en ny For-

handling, saa at man kan blive sikker paa at opnaa det rigtige Resultat. Alt det har man foreskrevet netop for at sikre, at Afgørelsen i første Instans bliver saa god som muligt.

Men hvad nu, hvis vi nu gennemfører dette? Saa vil vi derigennem komme til at tilsidesætte en Mængde af de Regler, vi har nu, navnlig Reglerne om Protokollation. Forholdet er nemlig i Øjeblikket det, at man protokollerer meget lidt, og efter min Mening med Rette, idet det ved Sager for Nævninger eller Domsmand er meget vanskeligt at protokollere. Man ved nemlig ikke, hvad der senere kommer til at spille en Rolle, man ved ikke Spor om, hvad der senere opstaar under samme Sag. Hvis nu alt, hvad der angaar Bevismidlerne, vidtløftigt skal protokolleres, falder den umiddelbare Friskhed over Forhandlingen bort.

Jeg vil gerne minde den højtærede Justitsminister om, hvad Ministeren ved lige saa godt som jeg og maaske bedre. Ministeren ved, at i dette Efteraar og for Resten ogsaa en Del af Sommeren har vi haft Besøg af adskillige svenske Dommere, jeg tror ca. 20, og deriblandt Medlemmerne af det i Sverige højt anskrevne *lagråd*, der bestaar af fire anerkendte Jurister. De har været hernede for at studere vor Retspleje, idet det er Meningen i Sverige at gennemføre en Retspleje, svarende til vor. Jeg er vis paa, at den højtærede Justitsminister af disse *lagrådets* Medlemmer har faaet det samme Indtryk, som jeg har faaet: at det, de var mest duperede af hernede, var vor Civilproces, idet de, da de havde set den, var klar over, at saadanne Procesregler maatte de ogsaa have i Sverige. En af de Ting, som tiltalte dem, var netop, at Protokollation ikke fandt Sted. Man hørte Parterne afgive Forklaring, man hørte Vidnerne afgive Forklaring, man hørte Sagsførerne procedere Sagen, Sagen blev optaget, ingenting blev skrevet, Dommen blev afsagt. Var man utilfreds, kunde Sagen appelleres. De saa heri en bedre Maade til at faa Sandheden frem paa end den skriftlige Procedure. Men hvis man skal til at protokollere igen, falder dette bort, idet det vil være meget vanskeligt at protokollere det, som netop har Betydning.

Den højtærede Minister ved lige saa godt som jeg, at hvad der har Betydning i Dag ud fra den Atmosfære, som man er i, hvor disse Ting er bekendt for dem, der sidder i Dommerværelset, dem, der sidder foran Skranken, og mellem Parterne og